

Adoptionsfrågor

Till socialutskottet

Socialutskottet har den 3 maj 2004 beslutat bereda lagutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2003/04:131 Internationella adoptionsfrågor jämte eventuella motioner.

I propositionen lämnar regeringen lagförslag som syftar till att stärka barnets rätt i adoptionsprocessen. Det gäller skärpta och tydligare villkor i lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling för att en sammanslutning skall få auktorisation att förmedla internationella adoptioner, dokumentations-skyldighet samt ökade tillsynsverktyg för adoptionsmyndigheten. Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor (NIA) föreslås avvecklas som nämndmyndighet och ersättas av Myndigheten för internationella adoptionsfrågor (MIA).

Vidare föreslås ändringar i äktenskapsbalken och lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap (partnerskapslagen) som innebär att adoptivförhållanden skall jämställas med biologiskt släktskap vid tillämpningen av reglerna om äktenskapshinder och partnerskapshinder. En konsekvens av ändringarna blir att adoptant och adoptivbarn inte längre kan ingå äktenskap med varandra eller registrera ett partnerskap.

De föreslagna ändringarna i äktenskapsbalken och partnerskapslagen, som är avsedda att träda i kraft den 1 januari 2005, bygger på Förmynderskapsutredningens betänkande (SOU 1989:100) Adoptionsfrågor och en inom Regeringskansliet upprättad promemoria. Såväl betänkandet som promemorian har remissbehandlats.

Med anledning av propositionen har väckts åtta motioner.

Lagutskottet har beslutat avge yttrande över propositionen såvitt avser förslagen om äktenskap respektive partnerskap mellan adoptivbarn och adoptant (avsnitt 11) samt motionerna So19 av Ingrid Burman m.fl. (v), So20 yrkandena 4 och 5 av andre vice talman Kerstin Heinemann m.fl. (fp), So21 yrkande 1 av Kenneth Johansson m.fl. (c), So23 yrkande 1 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd) samt So24 av Kerstin-Maria Stalin och Mona Jönsson (båda mp). Yttrandet begränsas således till de rent familjerättsliga frågeställningar som innefattas i lagförslagen och motionsyrkandena.

Utskottet

Allmän bakgrund

Adoptionsinsitutet infördes i Sverige år 1917. Adoption enligt 1917 års adoptionslag innebar att det uppstod ett rättsförhållande mellan adoptanten och adoptivbarnet, som i allt väsentligt blev detsamma som mellan föräldrar och barn. Adoptionen medförde emellertid inte något familjerättsligt förhållande mellan adoptivbarnet och adoptantens släkt, s.k. svag adoption. Däremot hade adoptivbarnet i princip en familjerättslig relation till sin biologiska familj. Vidare fanns en legal möjlighet att under vissa förutsättningar häva en adoption.

Genom ändringar i adoptionslagstiftningen år 1958 infördes s.k. stark adoption i Sverige. Stark adoption innebär att alla familjerättsliga rättigheter och skyldigheter mellan barnet och dess biologiska släkt klipps av och att adoptivbarnet i princip står i samma förhållande till adoptanten och dennes släkt som adoptantens biologiska barn. Möjligheten att häva en adoption kvarstod emellertid till år 1970.

Nuvarande bestämmelser om adoption finns i 4 kap. föräldrabalken. En adoption innebär att barnet i rättsligt hänseende betraktas som adoptantens barn och inte som barn till sina biologiska föräldrar. Genom adoptionen övergår förmynderskapet, vårdnaden om barnet och skyldigheten att försörja det till adoptanten. Adoptivbarnet och dess avkomlingar tar arv och ärvs såsom adoptivbarnet hade varit adoptantens eget barn.

Beslut om tillstånd till adoption fattas av allmän domstol. Domstolen får ge sitt tillstånd endast om adoptionen är till fördel för barnet. Dessutom krävs att den som vill adoptera barnet har uppfostrat det eller vill uppfostra det eller om det annars med hänsyn till det personliga förhållandet mellan sökanden och barnet finns särskild anledning till adoptionen.

En adoption kräver som regel samtycke av barnet om det har fyllt 12 år. Samtycke behövs dock inte om den som skall adopteras är under 16 år och det skulle skada honom eller henne att bli tillfrågad eller om barnet är förhindrat att lämna samtycke på grund av exempelvis en psykisk störning. Även om barnets samtycke inte krävs skall barnets åsikter beaktas om dess ålder och mognad motiverar det. Det åligger socialnämnden, om det inte är olämpligt, att söka klarlägga barnets inställning. Är barnet under 18 år, krävs normalt samtycke också av barnets föräldrar. Innan domstolen beslutar skall yttrande inhämtas från socialnämnden.

Den som är gift får adoptera endast gemensamt med sin make. Den ena maken får dock adoptera ensam om den andre maken vistas på okänd ort eller lider av allvarlig psykisk störning. Den ena maken får adoptera den andra makens biologiska eller adopterade barn. Efter en sådan s.k. styvbarnsadoption eller närståendeadoption anses barnet som makarnas gemensamma.

Våren 2002 beslutade riksdagen vissa lagändringar som bl.a. innebär att registrerade partner fått möjlighet att prövas som adoptivföräldrar. Härigenom kan två partner gemensamt adoptera barn och en partner kan adoptera den

andre parternas barn. Lagändringarna har trätt i kraft den 1 februari 2003 (prop. 2001/02:123, bet. LU27, rskr. 304).

En i utlandet beslutad adoption är i många fall gällande i Sverige utan att ytterligare beslut behöver fattas. Adoption som beslutats i ett annat land enligt 1993 års Haagkonvention om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner gäller automatiskt i Sverige, dvs. direkt på grund av lag utan något särskilt beslut om det. Detta gäller för adoptionsbeslut som fattats i exempelvis Colombia och Polen. I en del övriga fall godkänner NIA att ett utländskt adoptionsbeslut skall gälla här. Enligt vad som upplyses i propositionen gäller detta numera endast ett fåtal länder. I det fall ett utländskt adoptionsbeslut inte har samma rättsverkningar som i Sverige, exempelvis när en adoption kan hävas såsom i Kina, Ryssland, Thailand och Vietnam, fullföljs förfarandet normalt med ett adoptionsbeslut i tingsrätten i Sverige. Ett sådant beslut behövs också om det inte fattats något beslut om adoption i ursprungslandet såsom exempelvis i Indien och Korea.

Av förevarande proposition framgår att det finns omkring 43 000 internationellt adopterade i Sverige som har kommit hit under åren 1969–2003. Ungefär 1 000 barn från utlandet adopteras varje år. Flest barn kommer för närvarande från Kina, Sydkorea och Colombia. När det gäller inhemska adoptioner redovisas i proposition 2001/02:123 att antalet sådana adoptioner successivt minskat under de senaste decennierna. År 2000 gav socialnämnderna yttranden till domstol för adoption för 113 barn födda i Sverige. Huvuddelen av yttrandena avsåg styvbarnsadoptioner (72 barn). Övriga yttranden avsåg barn som var placerade i familjehem (25 barn) och spädbarnsadoptioner (16 barn).

Äktenskap mellan adoptant och adoptivbarn, m.m.

Som tidigare redovisats innebär nuvarande bestämmelser att en adoption inte kan hävas, s.k. stark adoption. Däremot föreskrivs i 4 kap. 7 § föräldrabalken att, såvitt angår adoptivbarnets ställning till adoptanten och dennes släktingar, all verkan av adoptionen upphör, om barnet adopteras av någon annan än adoptantens make eller om adoptanten ingår äktenskap med adoptivbarnet. Bestämmelsen om äktenskap mellan adoptanten och adoptivbarn bör jämföras med 2 kap. 3 § äktenskapsbalken. Där sägs att äktenskap inte får ingås mellan dem som är släkt med varandra i rätt upp- och nedstigande led eller är helsyskon. För halvsyskon gäller att de inte får ingå äktenskap med varandra utan särskilt tillstånd. Ett adoptivförhållande utgör således inte något äktenskaps hinder.

I samband med att lagutskottet våren 2002 behandlade den ovan nämnda proposition 2001/02:123 om partnerskap och adoption behandlades en motion vari krävdes lagstiftningsåtgärder i syfte att förhindra äktenskap mellan adoptant och adoptivbarn. I sitt av riksdagen godkända betänkande 2001/02:LU27 konstaterade lagutskottet att sådana giftermål, såvitt utskottet hade sig bekant, knappast förekommer i Sverige. Med det synsätt på adoptionsinstitutet som sedan lång tid tillbaka är allmänt utbrett framstod trots detta den lagliga äkt-

enskapsmöjligheten mellan adoptanten och dennes adoptivbarn, enligt lagutskottets mening, som stötande. Som Förmynderskapsutredningen framhöll redan år 1989 i betänkandet (SOU 1989:100) Adoptionsfrågor fann utskottet tiden mogen att avskaffa möjligheten för en adoptant att gifta sig med sitt adoptivbarn. Enligt lagutskottets mening fick det ankomma på regeringen att i lämpligt sammanhang till riksdagen framlägga erforderliga lagförslag. Utskottet förutsatte vidare att sådana förslag också kommer att innebära förbud mot registrering av partnerskap mellan adoptant och adoptivbarn. Vad utskottet sålunda anförde gav riksdagen som sin mening regeringen till känna (rskr. 304).

I den nu aktuella propositionen (avsnitt 11) föreslår regeringen ändringar i äktenskapsbalken som innebär att ett adoptivförhållande skall jämföras med biologiskt släktskap vid tillämpningen av reglerna om äktenskapshinder. Äktenskap mellan ett adoptivbarn och adoptivföräldrarnas biologiska barn skall dock få ingås efter tillstånd. Detsamma skall enligt förslaget gälla för äktenskap mellan två adoptivsyskon (lagförslag 1). Motsvarande föreslås genom framlagda förslag till ändringar i partnerskapslagen gälla för registrering av partnerskap (lagförslag 5). Den i propositionen föreslagna ändringen i föräldrabalken är en följdändring (lagförslag 2). I sammanhanget kan nämnas att länsstyrelsen fr.o.m. den 1 maj 2004 är tillståndsmyndighet (prop. 2003/04:48, bet. LU19, rskr. 180).

De föreslagna lagändringarna är avsedda att träda i kraft den 1 januari 2005.

I motion So20 motsätter sig andre vice talman Kerstin Heinemann m.fl. (fp) regeringens lagförslag såvitt gäller möjligheten till äktenskap respektive registrerat partnerskap mellan ett adoptivbarn och adoptivföräldrarnas biologiska barn samt äktenskap mellan två adoptivsyskon. Denna särbehandling av adoptivbarn är, enligt motionärernas mening, mycket tveksam. Ur lagstiftarens synvinkel måste det överordnade målet vara uppväxtförhållanden där adoptivbarnets relation till sina familjemedlemmar i adoptivfamiljen i så liten utsträckning som möjligt skiljer sig från ett icke adopterat barns relationer till familjemedlemmarna i sin biologiska familj. Motionärerna framhåller att de sociala och psykologiska faktorer som talar emot äktenskap mellan personer som biologiskt sett är helsyskon borde väga lika tungt när det gäller äktenskap mellan ett adoptivbarn och adoptivföräldrarnas biologiska barn. I motionen yrkas att riksdagen antar förslagen till ändringar i äktenskapsbalken och lagen om registrerat partnerskap med de ändringarna att den sista av de föreslagna nya meningarna utgår (yrkandena 4 och 5).

Lagutskottet välkomnar det nu framlagda lagförslaget varigenom ett adoptivförhållande kommer att jämföras med biologiskt släktskap vid tillämpningen av bestämmelserna om äktenskapshinder och partnerskapshinder. Som tidigare framhållits i olika sammanhang framstår den nuvarande möjligheten för adoptant och adoptivbarn att ingå äktenskap med varandra eller registrera sig som partner som närmast stötande. Även om biologiska band saknas, talar,

enligt lagutskottets mening, såväl sociala som etiska skäl med styrka för att äktenskap eller partnerskap mellan adoptant och adoptivbarn inte bör tillåtas.

Den fråga som tas upp i motionen gäller hur reglerna för syskon bör utformas. Regeringen har härvid stannat för att inte föreslå ett absolut förbud mot äktenskap mellan adoptivbarn och adoptantens biologiska barn samt mellan två adoptivsyskon. Sådana äktenskap bör, enligt regeringens mening, tillåtas efter tillstånd av länsstyrelsen i det enskilda fallet; en ordning som motionärerna motsätter sig.

Inför ett ställningstagande till motionsspörsmålet vill lagutskottet först erinra om att de nuvarande äktenskapshindren och partnerskapshindren innebär att äktenskap eller partnerskap inte får ingås mellan dem som är släkt med varandra i rätt upp- och nedstigande led eller är helsyskon. Däremot få halvsyskon ingå äktenskap eller partnerskap med varandra efter tillstånd av länsstyrelsen (2 kap. 3 § äktenskapsbalken och 1 kap. 3 § partnerskapslagen). De nuvarande bestämmelserna om äktenskapshinder har motiverats av arvsbiologiska och sociala etiska skäl. En annan utgångspunkt har varit att äktenskapshindren skall vara så få som möjligt (se bet. LU 1973:20).

Enligt lagutskottets mening bör utgångspunkten för den bedömning som nu skall göras vara densamma. En annan utgångspunkt bör, enligt lagutskottets mening, vara att den nuvarande möjligheten för halvsyskon att efter dispens få ingå äktenskap med varandra inte ifrågasatts. Om man jämför ett adoptivförhållande med ett biologiskt släktskap får denna möjlighet betydelse när det gäller äktenskap mellan ett adoptivbarn och någon som är barn – biologiskt eller adopterat – enbart till en av adoptivföräldrarna. Som regeringen pekar på har ju barnen i dessa fall en rättslig förälder gemensamt och blir således att se som halvsyskon. De bör, enligt lagutskottets mening, liksom andra halvsyskon efter dispens kunna ingå äktenskap med varandra.

Vad sedan gäller frågan om äktenskap mellan ett adoptivbarn och adoptivföräldrarnas gemensamma biologiska barn samt mellan två adoptivsyskon finns, enligt lagutskottets mening, skäl som talar för ett absolut hinder. Båda barnen har i dessa fall båda sina rättsliga föräldrar gemensamma och sociala och etiska hänsyn talar för ett sådant hinder. Generellt sett får det, som också regeringen anför, anses som olämpligt att barn som vuxit upp tillsammans som syskon får gifta sig eller ingå partnerskap med varandra. Å andra sidan går det inte att bortse från att det, liksom när det gäller två halvsyskon, kan finnas enstaka fall där personerna har vuxit upp på skilda håll och där den ursprungliga familjegemenskapen saknas. I sammanhanget måste också beaktas att, enligt vad som anförts i propositionen (s. 77), tillstånd endast bör ges i undantagsfall och att vid prövningen i första hand sociala och etiska faktorer skall vara av betydelse. Att parterna vuxit upp tillsammans kan innebära att det är olämpligt att tillåta äktenskap. När det gäller adoptivbarn uttalas särskilt i propositionen att det måste beaktas att dessa kan vara särskilt sårbara på grund av sin bakgrund och att psykologiska aspekter i dessa fall kan tala mot äktenskap. En grundförutsättning för att tillstånd skall ges är givetvis att det klart framgår att det är den sökandes egen önskan att ingå äktenskap och

att ansökan inte är framtvingad. När dispensprövningen för registrering av partnerskap gäller personer som är att anse som syskon på grund av ett adoptivförhållande torde, enligt vad som uttalas i propositionen (s. 79), samma överväganden få göras som vid en motsvarande prövning för ingående av äktenskap.

Enligt lagutskottets mening utgör lagförslagen i denna del – dvs. möjlighet till äktenskap endast i undantagsfall efter dispens – en lämplig avvägning mellan ovannämnda motstridiga intressen.

Med det anförda föreslår lagutskottet att socialutskottet skall föreslå riksdagen att anta de framlagda lagförslagen i denna del och avslå motion So20 yrkandena 4 och 5.

Information till adoptivbarnet

Ingrid Burman m.fl. (v) föreslår i motion So19 ett tillkännagivande från riksdagen till regeringen om ett lagförslag avseende adopterades rätt att få kännedom om att de är adopterade. Kravet på att i lag införa skyldighet för adoptivföräldrarna att upplysa barnet om sitt ursprung har varit föremål för behandling vid flera tillfällen. I motionen redovisas att Förmynderskapsutredningen (SOU 1989:100) tog upp frågan om en lagstadgad rätt men förslaget avvisades av de flesta remissinstanser. Motivet var, enligt motionärerna, att de som utretts av socialnämnd och fått tillstånd till adoptionen torde vara så medvetna om sina skyldigheter att en lagstiftning skulle uppfattas som ”förnumstig” och ”obehövlig”. Vidare redovisas att man i betänkandet Barn genom insemination (SOU 1983:42) fastslog att också, utifrån studier gällande adoptivbarn, ett sådant barn har ett mycket stort behov av att få kunskap om sitt ursprung och att möjligheterna att få en sådan kunskap om sitt ursprung har stor betydelse för barnets utveckling. En sådan öppenhet ansågs också, framhåller motionärerna, främja relationen mellan den adopterade och adoptivföräldrarna. Därutöver pekar motionärerna på att departementspromemorian Föräldrars samtycke till adoption, m.m. (Ds 2001:53) tog upp frågan om lagstadgad rätt för den adopterade att få kunskap om att vara adopterad. Utredaren föreslog att 4 kap. föräldrabalken skulle kompletteras med en bestämmelse om att adoptivföräldrarna så snart det lämpligen kan ske skall upplysa barnet om att det är adopterat. Enligt motionärerna är samtliga remissinstanser positiva till förslaget. Motionärerna anser att regeringen har en alltför passiv hållning i frågan och anför att införandet av en lagstadgad rätt för den adopterade att få kunskap om att vara adopterad är av yttersta vikt för att säkra barnperspektivet och barnets rätt i adoptionsprocessen. I motionen begärs att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag i enlighet med det anförda.

I motion So21 anför Kenneth Johansson m.fl. (c) att flera utredningar framhållit det adopterade barnets behov av att få kunskap om sitt ursprung och att få veta att det är adopterat. I departementspromemorian Föräldrars samtycke till adoption föreslogs att 4 kap. föräldrabalken skulle kompletteras med en bestämmelse om att adoptivföräldrar så snart det lämpligen kan ske skall upplysa barnet om att det är adopterat. En undersökning från Socialsty-

relsen visar, anför motionärerna, att ett behov av en sådan ledning för föräldrarna föreligger. Även andra remissinstanser med stor tyngd i denna typ av frågor har tillstyrkt förslaget, exempelvis Rädda Barnen, Barnombudsmannen och Sveriges Psykologförbund. Med tanke på att frågan redan är beredd anser motionärerna att behov av ytterligare beredning inte föreligger. Regeringen bör, anför motionärerna, snarast återkomma till riksdagen med ett lagförslag med innebörd att adopterade skall ha rätt att upplysas om sin adoption. Detta bör, enligt motionärernas mening, ges regeringen till känna (yrkande 1).

Kerstin-Maria Stalin och Mona Jönsson (båda mp) begär i motion So24 att riksdagen skall besluta att adoptivföräldrar skall vara skyldiga att informera barnet om att det är adopterat (yrkande 1) och att socialnämnden skall vara skyldig att redovisa för domstolen att information lämnats till barnet (yrkande 2). Motionärerna anför att även små barn behöver få veta varifrån de egentligen kommer. Självklart måste detta samtal ske utifrån barnets mognad, men inte heller dröja alltför många år. Motionärerna pekar på att frågan bereds inom Regeringskansliet men menar att man redan nu borde införa en sådan bestämmelse. Barn i adoptionsprocessen måste, enligt motionärernas mening, ha rätt att få information som kan antas vara av betydelse. Domstolen är i alla adoptionsärenden skyldig att inhämta yttrande från socialnämnden. Enligt motionärernas mening skall socialnämnden, om barnets ålder och mognad tillåter det, söka klarlägga barnets inställning och i yttrandet redovisa den för rätten. För att ytterligare stärka barnets rätt anser motionärerna att socialnämnden skall åläggas skyldighet att redovisa för domstolen på vilket sätt information lämnats till barnet och tydligt redovisa barnets åsikt. Denna skyldighet ska gälla från så tidig ålder som barn kan kommunicera sin vilja.

Som redovisats i motionerna föreslogs i departementspromemorian (Ds 2001:53) Föräldrars samtycke till adoption, m.m. en ny bestämmelse, 4 kap. 6 a § föräldrabalken, som ålägger adoptivföräldrarna att så snart det är lämpligt informera barnet om att det är adopterat. Den föreslagna bestämmelsen anknyter till de stadganden som finns i såväl barnkonventionen som i 1993 års Haagkonvention om att barnet har rätt till kunskap om sitt ursprung. Någon bestämd tidpunkt för när föräldrarna skall lämna upplysningar om barnet ges inte i den föreslagna bestämmelsen, utan det får ankomma på föräldrarna att avgöra när barnet har nått en sådan mognad att frågan om adoption kan tas upp. Enligt vad som anförts i promemorian åligger det socialtjänsten enligt socialtjänstlagen att följa upp vilka behov av hjälp och stöd som kan finnas sedan ett ärende om adoption har avgjorts. Om den eller de som adopterat ett barn inte upplyser barnet om att det är adopterat, torde det ankomma på socialtjänsten att stödja föräldrarna så att barnet får nödvändig information. Enligt vad som anförts i promemorian kan det inte uteslutas att det i något fall kan vara så att det aldrig kan anses lämpligt att barnet får information om att det är adopterat.

I den nu aktuella propositionen upplyser regeringen att departementspromemorian har remissbehandlats och att många remissinstanser är positiva till

den föreslagna regeln. Frågan kommer att beredas vidare inom Regeringskansliet under året för att nå ett ställningstagande i syfte att stärka barnets rätt.

Mot bakgrund av vad som sålunda redovisats konstaterar lagutskottet att det nu föreligger ett långt framskridet lagstiftningsarbete helt i linje med motionsönskemålen. Enligt utskottets mening bör resultatet av det pågående beredningsarbetet inom Regeringskansliet inte föregripas genom några uttalanden från riksdagens sida.

Med det anförda föreslår lagutskottet att socialutskottet skall föreslå riksdagen att avslå motionerna So19, So21 yrkande 1 samt So24 yrkandena 1 och 2.

Översyn av adoptionslagstiftningen

I motion So23 yrkar Chatrine Pålsson m.fl. (kd) ett tillkännagivande från riksdagen till regeringen om en översyn av adoptionslagstiftningen med särskild betoning på ensamståendeoptioner (yrkande 1). Motionärerna framhåller att flera experter i Kommittén om barn i homosexuella familjer i betänkanandet Barn i homosexuella familjer (SOU 2001:10) i särskilda yttranden påtalat behovet av att den svenska adoptionslagstiftningen ses över. Vidare framhålls att forskningen är eftersatt beträffande adopterade barns uppväxt och utveckling med tanke på den speciella situation och bakgrund som dessa har att hantera under barn- och ungdomsåren, men också senare i livet. Vidare påpekar motionärerna att behovet av forskning och utredning om adopterade barn också har påtalats av bl.a. föreningen De adopterades röst. Motionärerna anser att en parlamentarisk utredning av hela adoptionslagstiftningen bör komma till stånd, då det är hög tid att ta ett helhetsgrepp om adoptionsfrågan. Vid översynen bör, enligt motionärernas mening, undersökas vad som tycks vara bäst för barnet enligt forskarnas uppfattning samt vilken familjekonstellation som är fördelaktigast ur barnets perspektiv. Med tanke på att ett adoptionshem i görligaste mån bör efterlikna det naturliga förhållandet i en familj, dvs. med en mamma och en pappa att identifiera sig med, bör översynen, anför motionärerna, särskilt utvärdera situationen och utvecklingen för barn som vuxit upp med endast en adoptivförälder. Synen på barns behov har, menar motionärerna, genomgått förändringar i många hänseenden sedan bestämmelserna rörande ensamoptioner tillkom år 1917.

Lagutskottet har i januari 2004 behandlat ett antal motioner vari begärts tillkännagivanden från riksdagen till regeringen om en översyn av adoptionslagstiftningen. I sitt av riksdagen godkända betänkande 2003/04:LU11 hänvisade lagutskottet till att utskottet inte tidigare motsatt sig en genomlysning av adoptionsinstitutet utifrån de synpunkter som framfördes i de då aktuella motionerna, men att resultatet av en aviserad uppföljning av den nya lagstiftningen om partnerskap och adoption borde avvaktas innan ställning togs till omfattningen och djupet av den mera allmänna översyn som motionärerna önskar få till stånd. Motionerna avstyrktes (prop. 2001/02:123, bet. LU27).

Enligt vad lagutskottet erfarit fick NIA i sitt regleringsbrev för budgetåret 2003 i uppdrag att kontinuerligt följa effekterna av den nya lagstiftningen om

partnerskap och adoption och att senast den 1 februari 2004 lämna en första rapport till regeringen om ursprungsländernas reaktioner och utvecklingen när det gäller adoptionsverksamheten. I den rapport som NIA överlämnat till regeringen sägs att enligt NIA:s erfarenhet har endast några par visat intresse för att adoptera ett barn från utlandet och ännu färre har påbörjat en utredning. De som kontaktat en socialnämnd eller en adoptionsorganisation har fått information om att det ännu inte är möjligt att adoptera eftersom inget av de länder som auktoriserade adoptionsorganisationer samarbetar med accepterar registrerade partner som sökande. Av rapporten framgår vidare att samtliga ursprungsländer som tillfrågats om det är möjligt för registrerade partner att adoptera ett barn från deras land har svarat att det inte är möjligt. Varken de svenska adoptionsorganisationerna eller NIA har på något sätt erfarit att lagändringen medfört några komplikationer som försvårar samarbetet med dessa länder avseende internationell adoption.

Lagutskottet anser alltså att resultatet av det arbete som regeringen avisat våren 2002 bör avvaktas innan ställning tas till omfattningen och djupet av den mera allmänna översyn av adoptionslagstiftningen som enligt motionärernas uppfattning bör göras. Mot denna bakgrund anser lagutskottet att det inte finns skäl att nu föreslå någon riksdagens vidare åtgärd med anledning av motionen.

Med det anförda föreslår lagutskottet att socialutskottet skall föreslå riksdagen att avslå motion So23 yrkande 1.

Stockholm den 27 maj 2004

På lagutskottets vägnar

Inger René

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Inger René (m), Marianne Carlström (s), Jan Ertsborn (fp), Christina Nenes (s), Hillevi Larsson (s), Yvonne Andersson (kd), Tasso Stafilidis (v), Maria Hassan (s), Bertil Kjellberg (m), Rezene Tesfazion (s), Anneli Särnblad Stoors (s), Henrik von Sydow (m), Niclas Lindberg (s), Johan Löfstrand (s), Mia Franzén (fp) och Rune Berglund (s).

Avvikande meningar

1. Äktenskapshinder för adoptivbarn

av Jan Ertsborn (fp) och Mia Franzén (fp).

Vi anser att den del av utskottets yttrande under rubriken Äktenskap mellan adoptant och adoptivbarn, m.m. som börjar med ”Inför ett” och slutar med ”och 5” bort ha följande lydelse:

Enligt lagutskottets mening är den av regeringen föreslagna ordningen, som innebär att äktenskap respektive parnerskap mellan två adoptivsyskon och mellan adoptivföräldrarnas biologiska barn och ett adopterat barn tillåts, olycklig. Som framhålls i motion So20 måste det överordnade målet vara uppväxtförhållanden där adoptivbarnets relation till sina familjemedlemmar i adoptivfamiljen i så liten utsträckning som möjligt skiljer sig från ett icke adopterat barns relation till familjemedlemmarna i sin biologiska familj.

Lagutskottet delar således motionärernas mening att de sociala och psykologiska faktorer som talar emot äktenskap mellan personer som biologiskt sett är helsyskon borde väga lika tungt när det gäller äktenskap mellan ett adoptivbarn och adoptivföräldrarnas biologiska barn och äktenskap mellan två adoptivsyskon. Vad som nu har sags gäller i motsvarande mån registrerat partnerskap.

Med det anförda föreslår lagutskottet att socialutskottet skall föreslå riksdagen att, med bifall till motion So20 yrkandena 4 och 5, anta de i propositionen framlagda förslagen till lag om ändring i äktenskapsbalken (lagförslag 1) och lagen (1994:1117) om registrerat parnerskap (lagförslag 5) med de ändringarna att den föreslagna sista meningen i respektive lagförslag utgår.

2. Information till adoptivbarnet

av Tasso Stafilidis (v).

Jag anser att den del av utskottets yttrande som under rubriken Information till adoptivbarnet som börjar med ”Mot bakgrund” och slutar med ”och 2” bort ha följande lydelse:

Lagutskottet delar motionärernas uppfattning och anser att det nu är hög tid att regeringen framlägger i motionerna begärt lagförslag. Ett sådant förslag ligger helt i linje med vad som föreskrivs i barnkonventionen och 1993 års Haagkonvention om att barn skall ha rätt till kunskap om sitt ursprung. Enligt utskottets mening är det obegripligt att det skall behöva ta så lång tid innan ett så pass förhållandevis enkelt lagförslag, som dessutom tillstyrkts av flera ”tungt” remissinstanser, kommer på ”riksdagens bord”.

Vad som anförts ovan bör socialutskottet föreslå riksdagen att, med bifall till motionerna So19, So21 yrkande 1 samt So24 yrkandena 1 och 2, som sin mening ge regeringen till känna.

3. Översyn av adoptionslagstiftningen

av Inger René (m), Bertil Kjellberg (m) och Henrik von Sydow (m).

Vi anser att den del av utskottets yttrande under rubriken Översyn av adoptionslagstiftningen som börjar med ”Lagutskottet anser” och slutar med ”yrkande 1” bort ha följande lydelse:

Enligt lagutskottets mening är dagens adoptionsregler skrivna för en annan tid och ett annat system. År 1989 presenterade Förmynderskapsutredningen sitt slutbetänkande med förslag till en revision av adoptionslagstiftningen. Sedan dess har inget hänt. I utredningsbetänkandet, (SOU 2001:10) Barn i homosexuella familjer, har flera experter påtalat att adoptionslagstiftningen är i behov av en översyn. Experterna framhåller också att forskningen beträffande adopterade barns uppväxt och utveckling är eftersatt.

Lagutskottet anser liksom motionärerna att hela adoptionslagstiftningen är i stort behov av en översyn, och det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ. Inom ramen för en sådan översyn finns det enligt utskottets uppfattning anledning att t.ex. se över kravet på att presumtiva adoptivföräldrar skall vara minst 25 år, och den nuvarande möjligheten till adoptioner bör bli föremål för en utvärdering. Lagutskottet anser också att det bör tas in en bestämmelse i 4 kap. föräldrabalken som stadgar att en adoption endast får ske om den är förenlig med barnets bästa. Det får ankomma på regeringen att framlägga erforderliga lagförslag.

Vad som anförts ovan bör socialutskottet föreslå riksdagen att, med delvis bifall till motion So23 yrkande 1, som sin mening ge regeringen till känna.

4. Översyn av adoptionslagstiftningen

av Yvonne Andersson (kd).

Jag anser att den del av utskottets yttrande under rubriken Översyn av adoptionslagstiftningen som börjar med ”Lagutskottet anser” och slutar med ”yrkande 1” bort ha följande lydelse:

Enligt lagutskottets mening är dagens adoptionsregler skrivna för en annan tid och ett annat system. År 1989 presenterade Förmynderskapsutredningen sitt slutbetänkande med förslag till en revision av adoptionslagstiftningen. Sedan dess har inget hänt. I utredningsbetänkandet (SOU 2001:10) Barn i homosexuella familjer har flera barnexperter påtalat att adoptionslagstiftningen är i behov av en översyn. Experterna framhåller också att forskningen beträffade adopterade barns uppväxt och utveckling är eftersatt. Sedan dess har inget hänt.

I likhet med motionärerna anser lagutskottet att hela adoptionslagstiftningen är i stort behov av en översyn, och att det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ i syfte att få till stånd direktiv till en parlamentarisk utredning. Inom ramen för en sådan översyn finns det, enligt lagutskottets uppfattning, särskild anledning att se över nuvarande regler som möjliggör s.k. ensamståendeoptioner.

Vad som anförts ovan bör socialutskottet föreslå riksdagen att, med bifall till motion So23 yrkande 1, som sin mening ge regeringen till känna.